

EFTA-avtalen med Hongkong: Handlingsvegringen må ta slutt

Vår henvendelse til Nærings- og fiskeridepartementet fra september 2022

([“EFTA-avtalen med Hongkong er unik”](#), e-Innsyn sak 2014/7315, dokument 42) stilte vi fire spørsmål til Nærings- og Fiskeridepartementet. Vi har ikke fått svar selv om vi, med ny dokumentasjon, gjentok spørsmålene i august 2023 ([“EFTA-avtalen med Hongkong: Avtalebruddenes omfang tiltar”](#), e-Innsyn sak 2014/7315, dokument 43). For ordens skyld gjentar vi disse spørsmålene her (1-4), sammen med tilleggsspørsmålene fra den seneste henvendelsen (5-7, detaljert i forrige henvendelse):

1. Er norske myndigheter i dialog med EFTA-partnere for å vurdere om avtalen etterleves fra Hongkongs side?
2. Mener departementet at Hongkong ville kunne tegnet handelsavtaler, separat fra Fastlands-Kina, uten den FN-registrerte [felleserklæringen](#)?
3. Er det departementets vurdering at felleserklæringen åpner for at Hongkong kan tegne egne handelsavtaler uten at øvrige forpliktelser i felleserklæringen overholdes?
4. Er departementet enig i at en sammenstilling av felleserklæringen og EFTA-avtalen tilsier at EFTA kan erklære frihandelsavtalen som misligholdt av Hongkong når menneskerettighetssituasjonen bryter med forutsetningen i avtalens fortale?
5. Mener Nærings- og fiskeridepartementet at menneskerettighetsreferansene i EFTA-avtalen med Hongkong er “sterke og robuste”?
6. Det burde være selvsagt at systematiske, grove menneskerettighetsbrudd fører til avtaleoppsigelse etter prosedyren som er beskrevet i Artikkel 11.7, punkt 1. Finnes det en grense for hvor omfattende Hongkongmyndighetenes overgrep overfor byens befolkning kan bli, før avtalen må sies opp?
7. Hva får departementet til å tro at menneskerettighetsreferanser i en frihandelsavtale med Folkerepublikken vil anses som forpliktende, og etterleves, av motparten, all den tid tilsvarende forpliktelser i en eksisterende avtale brytes uten hemninger, og uten reelle konsekvenser?

Stupet i Hongkongs menneskerettighetssituasjon blir stadig dypere. Under følger en gjennomgang av utvalgte hendelser som vi bestemt mener dokumenterer at utviklingen som vi har beskrevet i tidligere henvendelser, fortsatte å akselerere etter forrige henvendelse.

Menneskejakten fra Hongkong tiltar

I vår forrige henvendelse fortalte vi om åtte hongkongere i eksil som ble etterlyst av Hongkongmyndighetene i juli i fjor. Med løfte om løsepenger på 1 million Hongkongdollar for hver av dem til de som bisto myndighetene i menneskejakten. Alle disse var opposisjonelle som uten unntak alltid har oppfordret til ikke-voldelige protester, i tråd med FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Etter at ungdomsaktivisten Agnes Chow [kunngjorde](#) at hun ikke ville returnere til Hongkong fra pågående studier i Canada, erklærte byregjeringens leder at hun vil bli forfulgt for brudd på kausjonsbetingelser. Chow har [sonet ferdig](#) en dom knyttet til protestene i 2019, og har [fortalt](#) om et press under soningen som er uforenlig med verdige soningsforhold, og [seksuell trakassering](#) i forbindelse med en arrestasjon. Hun er anklaget for brudd mot sikkerhetsloven, men det er ikke tatt ut tiltale mot henne.

14. desember ble [fem nye opposisjonelle](#) i eksil etterlyst, med samme løsepenge sum som de åtte første. En av de fem har statsborgerskap i USA.

Denne menneskejakten er et flagrant brudd på Artikkel 13(2), 14(1), 19 og 20(1) i [FN-erklæringen om universelle menneskerettigheter](#). Vi gjentar at Hongkong er forpliktet til å etterleve denne erklæringen, blant annet som part i frihandelsavtalen med EFTA.

Samtidig med etterlysningen 14. desember ble det klart at fire personer var arrestert i Hongkong for å ha gitt økonomisk bistand til to av de åtte som ble etterlyst i juli.

Trakasseringen av venner og familie til de etterlyste, fortsetter. Foreldrene til Agnes Chow måtte gjennom et [politiavhør](#) etter hennes avgjørelse om å bli i Canada. Etter at deres hjem ble ransaket ble [foreldrene og søstrene](#) til Simon Cheng forhørt. Cheng var en av de fem som ble etterlyst i desember. Det uttalte målet var å stanse pengeoverføringer til Cheng. Dette er et av mange grep som myndighetene benytter for å befeste sitt fryktbaserte styre.

Det kan ikke være tvil om at trakasseringen av familiemedlemmer er brudd på Menneskerettighetseklæringens Artikkel 12 og 16(2).

Tortur

I Hongkong er rettssaken mot mediegründer og demokratiforkjemper Jimmy Lai nå i gang. For å få Lai dømt, forvrenger og fabrikkerer diktaturet bevis. I 2019 tok Lai initiativ til en [uttalelse](#) fra den siste britiske guvernøren i Hongkong om innføring av en utleveringslov til Fastlands-Kina. Dette forvrenses av aktoratet som et eksempel på sammensvergelse med fremmed makter. Regimekritisk journalistikk behandles som landssvik.

Aktivistene Andy Li er et av aktoratets hovedvitner. Allerede i 2021 ble det klart at det var en overhengende fare for at Li var utsatt for [systematisk nedbryting](#). Gjennom intervjuer har Washington Post nylig avslørt at Li høyst sannsynlig ble [torturert](#) da han tilbrakte flere måneder i forvaring. Li blir nå holdt isolert i en psykiatrisk institusjon i Hongkong. Hans tvangstilståelse skal brukes for å få Lai dømt.

Advokater som jobber for å få satt Lai fri, har sendt en [hastehenvendelse](#) til FNs spesialrapportør mot tortur. De ber om at mishandlingen av Li blir tatt opp, og støtte til kravet om at Lis vitnemål må avvises.

TV-sendte tilståelser

Etter at Xi Jinping kom til makten har sentralmakten i utstrakt grad utsatt rettighetsforkjempere for å måtte lese opp fornedrende [TV-sendte tvangstilståelser](#). Et av ofrene er den svenske statsborgeren [Gui Minhai](#), som ble [bortført](#) av kinesiske agenter under et opphold i Thailand i 2015.

Som så mye annet som er knyttet til angrep på menneskerettighetsforkjempere har denne praksisen nå også [kommet til Hongkong](#).

Konklusjon

Dette er vår niende henvendelse til Nærings- og Fiskeridepartementet i denne saken. Vi har her, som i tidligere henvendelser, påvist hvordan Hongkongmyndighetene har stått bak fundamentale angrep mot menneskerettighetene, med stadig tiltagende grad av fornektelse av sine internasjonale forpliktelser.

Det er nå gått mer enn tre og et halvt år siden innføringen av den rettighetsfortrengende sikkerhetsloven i Hongkong. Det er snart tre år siden vår første henvendelse i denne saken (til EFTA-sekretariatet). Ved å henvende seg til Hongkongmyndighetene med en erklæring om at forpliktelsene i EFTA-avtalen er grovt misligholdt, kan norske myndigheter ansvarliggjøre overgriperen.

Departementet har tidligere argumentert med at utfordringer knyttet til menneskerettigheter, demokrati og rettsstat adresseres i andre fora. Som vi gjennom våre henvendelser har påvist, er det overhode ingen bedring i Hongkong: Menneskerettighetssituasjonen blir stadig verre. Dermed er det åpenbart at Norges forsøk på å gjøre noe med situasjonen har vært fullstendig nytteløse. Dagens strategi må oppgis.

Regjeringens gjenværende handlingsrom er å følge vår oppfordring om å erklære EFTA-avtalen for å være grovt misligholdt. Med Xi Jinping ved makten kommer heller ikke dette til å bedre situasjonen i Hongkong på kort sikt. Det nest beste er da å ansvarliggjøre den avtalebrytende part. Om regjeringen velger å fortsette langs dagens spor, som opplagt er en blindvei, vil Norge vise en handlingslammelse: Om Beijings praksis med grove avtalebrudd ikke får noen konsekvens, hva er det da igjen av det påståtte menneskerettighetsengasjementet? Hvorfor skal Beijing, etter Xi Jinpings framtidige avgang, bry seg om overholdelse av relevante formuleringer i inngåtte avtaler?